

V Jiřetíně pod Jedlovou se nachází množství podstávkových domů představujících typický projev lidové architektury severních Čech a Horní Lužice. Obecní dům č. p. 36 slouží pro účely spolkových činností a k podobným společenským aktivitám.

ZÁKLADNÍ ÚDAJE O OBCI

Poloha – Ústecký kraj, CHKO Lužické hory
Městská památková zóna – od roku 1992
Počet obyvatel – 635
Rozloha – 1210 ha
Členství v organizacích – Svaz měst a obcí, Euroregion Nisa, Spolek pro obnovu venkova, Svaz historických sídel, Sdružení pro rozvoj Šluknovska, Dobrovolný svazek obcí Tolštejn

OBECNÍ ÚŘAD

Vinařská 32
407 56 Jiřetín pod Jedlovou
Tel. 412 379 231
E-mail: obec@jiretin.cz
www.jiretin.cz

INFORMAČNÍ CENTRUM

Tel. 412 379 336
E-mail: info@tolstejnspanstvi.cz
GPS: N 50°52.49877'
E 14°34.45335'

Vydal OBECNÍ ÚŘAD v Jiřetíně pod Jedlovou v roce 2016
Redakční a grafické zpracování, mapa – Ateliér STEJSKAL, Jiřetín pod Jedlovou • fotografie Jiří Stejskal, Josef Zoser
Tisk – TISK KRÁSNÁ LÍPA spol. s r. o.

**MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR**

Projekt **CESTOVÁNÍ DOSTUPNÉ VŠEM v Jiřetíně pod Jedlovou** byl pořízen za přispění prostředků státního rozpočtu České republiky z programu Ministerstva pro místní rozvoj ČR

Jiřetín pod Jedlovou

VESNICE ROKU 1998

**CESTOVÁNÍ DOSTUPNÉ VŠEM
V JIŘETÍNĚ POD JEDLOVOU**

JIŘETÍN pod Jedlovou

Nachází se v nejsevernější části České republiky, ve Šluknovském výběžku, na území Chráněné krajinné oblasti Lužické hory. Součástí obce jsou osady Lesné, Rozhled a Jedlové.

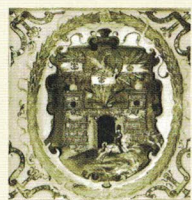
První písemná zmínka pochází z roku 1548, kdy majitel Tolštejnského panství **Jiří ze Šlejnic** (Sasko) započal s výstavbou městečka **Sankt Georghenthal** na základě objevu ložiska stříbrných rud v okolí hradu Tolštejn. V roce 1587 bylo novému městečku uděleno císařem Rudolfem II. plné městské právo. Dolování v této oblasti však nebylo nikdy výnosné, navíc těžbu nepříznivě ovlivnil v dalších letech mor a třicetiletá válka. Cesta k novým životním jistotám vedla přes obvyklá městská řemesla, která se organizovala v cechy. Především plátenictví a textilní výroba se staly na dlouhá léta hlavním zdrojem obživy místních obyvatel. Průmyslovou prosperitu města tvořily tři továrny na potiskování a výrobu bavlněných látek, před 1. sv. válkou zde byla založena továrna na broušení a leštění polodrahokamů, existoval tu i pivovar. Název města Sankt Georghenthal se po 2. světové válce nakrátko změnil na Svätý Jiřetín a v roce 1949 na dnešní Jiřetín pod Jedlovou.

Období romantismu 19. století a umístění obce v nádherné krajině Lužických hor předurčilo Jiřetín pod Jedlovou k rozvoji turistiky, rekreace a sportu. Od prvních svobodných voleb v roce 1990 se tento směr naplňuje již nezávisle a cílevědomě. Jiřetín pod Jedlovou je dnes celoročně navštěvovaným turistickým centrem západní části Lužických hor.

VÝZNAMNÍ RODÁCI

- Franz Anton Ernst** (1745–1805)
hudební skladatel a houslový koncertní mistr
- Johann Alois Miksch** (1765–1845)
operní zpěvák a hudební pedagog
- Johann Birnbaum** (1793–1872)
malíř převážně církevního umění
- Josef Johann Münzberg** (1838–1907)
cestovatel a zakladatel restaurace na Tolštejně
- Wenzel Salomon** (1874–1953)
malíř místních motivů

Městský znak na listině o udělení plného městského práva z roku 1587

VÝZNAMNÁ DATA V NOVODOBÝCH DĚJINÁCH OBCE

- 1988–1995 I. etapa rozšíření sportovního areálu
- 1992–1995 odchází většina řádových sester do svých původních klášterů
- 1993 zprovoznění obnovené rozhledny na Jedlové (po 45 letech)
- 1993 začínají vycházet místní noviny Permoník
- 1995 rekonstrukce čekárny na informační středisko
- 1996 nové veřejné osvětlení, elektrifikace a telefonizace obce
- 1996 uzavření I. stupně základní školy
- 1996 výstavba I. části kanalizace a popelové ČOV (dokončení 2011)
- 1996–1998 rekonstrukce fary z roku 1755, vznik regionálního muzea
- 1996–2000 I. etapa rekonstrukce poutního místa
- 1997 rekonstrukce střechy a fasáda kostela Nejsvětější Trojice
- 1998 získání titulu Vesnice roku v Programu obnovy venkova
- 1998 vydána kniha o historii Jiřetína a nejbližšího okolí
- 1999 otevření stoly po celkové rekonstrukci (po 50 letech)
- 1999 návštěva prezidenta Václava Havla (>)
- 2001 plynofikace, výměna rozvodů pitné vody
- 2002 otevření obnovené restaurace na hradě Tolštejně (po 25 letech)
- 2002–2005 II. etapa rozšíření sportovního areálu
- 2004–2006 částečné dokončení rekonstrukce objektu bývalé školy (56 lůžek)
- 2005 rekonstrukce objektu radnice č.p. 32
- 2006–2010 oprava hradeb hradu Tolštejna
- 2007–2010 II. etapa rekonstrukce poutního místa
- 2011–2015 rekonstrukce náměstí v režii obce a evropských dotací
- 2014–2015 III. etapa rekonstrukce poutního místa
- 2010–2016 III. etapa rozšíření sportovního areálu
- 2014–2016 zprovoznění nové vyhlídky a šatlavny na Tolštejně

Hrad Tolštejn

(pův. Dohlenstein, Kavčí skála, 670 m) je dnes zříceninou středověkého hradu, který je poprvé připomínán v roce 1337. Hrad byl vybudován na ochranu cesty z Čech do Lužice a ve své době byl významným a mocným opevněním. Prvními vlastníky byli Vartenberkové, přibližně až do roku 1402, kdy se hrad stal majetkem pánů z Dubé, kteří tak celé tolštejnské panství začlenili mezi své ohromné državy na severu Čech. V roce 1481 získali panství i s hradem Šlejnicové ze Saska. Po roce 1587 se v držení hradu vystřídal několik majitelů až v období třicetileté války roku 1642 hrad oblehla a ohnivými střelami vypálila švédská vojska vedená generálem Wrangelem. Zcela vyhořelý hrad už nebyl nikdy obnoven.

Období romantismu konce 19. století s sebou přineslo i zájem o zříceninu hradu. V roce 1865 tu byla postavena restaurace, kterou po tři generace vedl rod Münzbergů. V současné době je zde celoročně v provozu **hradní restaurace** s ubytováním. K výhledům slouží **skalní vyhlídka** a od roku 2016 nově zřízená **vyhlídka** nad bývalou hladomornou.

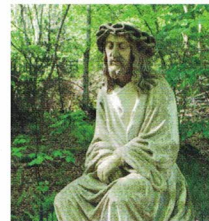
Poutní místo

na Křížové hoře

Vrch nad obcí (563 m), kde v 18. století vzniklo poutní místo spojené s legendou o zjevení Spasitele na kříži sedmi bratrům, vybízející je k návratu z nuceného exodu v době protireformace. Vráti se nejmladší z nich. Nemocný na nohy, nechá vystavět na úpatí hory dřevěný kříž, a po svých modlitbách je uzdraven. Místo se stalo známým, a poté sem začalo přicházet mnoho trpících.

O založení křížové cesty a výstavbu kaple se zasloužil místní farář Gottfried Liessner († 1787). Celý areál byl vysvěcen 17. září 1764 a obsahuje:

- **Výjev z Getsemanské zahrady** – sochy tři spících apoštolů Petra, Jakuba, Jana a modlícího se Ježíše
- **Křížovou cestu** – 11 zděných kapliček s reliéfními výjevy, kaple Povýšení sv. Kříže (12. a 13. zastavení) a kaple božího hrobu (14. zastavení)
- **Sochu Ecce homo** znázorňující sedícího Ježíše s trnovou korunou
- **Sochu Panny Marie**

Areál Křížové hory, jehož majitelem je obec, byl v roce 1969 prohlášen za kulturní památku. Od roku 1991 probíhá cílevědomá snaha o celkovou obnovu tohoto místa, jež patří mezi nejvýznamnější památky obce Jiřetína pod Jedlovou.

Jedlová hora

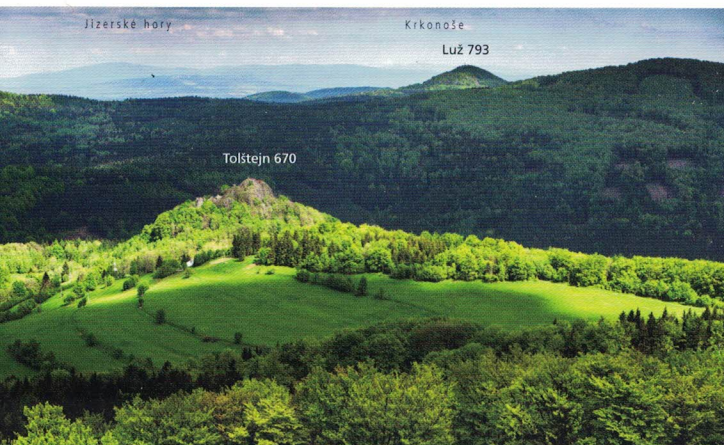
Svou nadmořskou výškou 774 m je **třetím** nejvyšším vrcholem Lužických hor. Přes vrchol vede důležité **evropské rozvodí** – voda ze severního svahu odtéká do Baltického moře, zatímco z jižního svahu do Severního moře. Hora je pozoruhodná i z geologického hlediska tím, že na severním úbočí probíhá zlomová čára zvaná **Lužická porucha**.

Vrchol hory poskytuje nádherný **kruhový výhled**. Za jasného počasí odtud přehlédneme celý obzor od Krušných hor až po Krkonoše. Z tohoto důvodu zde v roce 1891 postavil Horský spolek pro nejsevernější Čechy 23 m vysokou kamennou **rozhlednu**. V téže době byla vedle věže postavena také **hospoda**. Oba objekty sloužily ještě za druhé světové války a od té doby chátraly. S rekonstrukcemi bylo započato v roce 1992 a dnes oba objekty slouží turistické veřejnosti.

V okolí hory jsou běžecské tratě a na vrcholu se nachází adrenalinový park (lanové centrum, půjčovna koloběžek, sjezdové káry), který pokračuje k úpatí hory (obří houpačka, lezecká stěna, lanové centrum)

www.sport-jedlova.cz

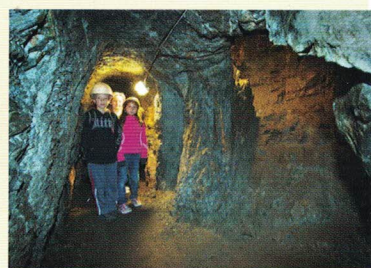
Kostel s farou

Kostel Nejsvětější Trojice byl vysvěcen v roce 1612. Většina zařízení pochází z 18. století. Dva oltářní obrazy (Nejsvětější Trojice a Zmrtvýchvstání Páně) jsou dílem jirětínského rodáka Josefa Birnbauma. Střecha kostela bývala až do roku 1846 šindelová, poté byla nahrazena pálenou krytinou. Současně byly pořízeny čtyři ciferníky věžních hodin. Do té doby zde býval pouze jeden na severní straně.

Budova fary pochází z roku 1755. Provedení této stavby patřilo v tehdejší době k nejhonosnějším objektům svého druhu v Čechách a její vzhled, preferující patrový »vilový« stavební typ s mansardovou střechou, se nakonec v pobělohorské barokní době stal závažným právě pro farní budovy.

Štola Jan Evangelista

Nejstarší písemná zmínka o dolování na tolštejnském panství pochází z roku 1474. Těžil se hlavně galenit a chalkopyrit. I přes veškerou snahu byl výnos z dolování malý. Těžbu také poznamenala třicetiletá válka. Obrat nastal **v roce 1781**, kdy Jan z Edenburku založil štolu Jana Evangelisty v délce 640 m. Bohužel však ani v tomto případě nebylo dolování výnosné. Poslední pokusy o těžbu v tomto kraji skončily v roce 1910. Pro svůj dochovalý stav byla štola v roce 1935 zpřístupněna veřejnosti. Avšak v roce 1945 byl vchod zavalen. Pro turistickou veřejnost byla v roce 1999 opět zpřístupněna v délce 360 m. Současně tvoří jednu ze tří muzejních expozic o historii zdejšího dolování (dalšími jsou **muzeum** v bývalé farni a **hornická naučná stezka** v údolí Milířky).

Jičetín pod Jedlovou

